

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

екобіотехнології та біорізноманіття

<p>ЗАТВЕРДЖУЮ Декан факультету _____ Юлія Коломієць " ____ " _____ 2026 р.</p>	<p>СХВАЛЕНО на засіданні кафедри екобіотехнології та біорізноманіття Протокол № ____ від " ____ " _____ 2026 р. Завідувач кафедри _____ Олена Кваско</p>
--	--

РОЗГЛЯНУТО

Гарант ОП «Екологічна біотехнологія та біоенергетика»

_____ Лісовий Микола Михайлович

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

ПРИРОДООХОРОННІ БІОТЕХНОЛОГІЇ

Галузь знань G Інженерія, виробництво та будівництво

Спеціальність G21 Біотехнології та біоінженерія

Освітня програма Екологічна біотехнологія та біоенергетика

Факультет Захисту рослин, біотехнологій та екології

Розробник: Коломієць Ю.В., д.с.-г.н., професор

Київ - 2026 р.

Опис навчальної дисципліни

Дисципліна «Природоохоронні біотехнології» є базовою навчальною складовою підготовки фахівців у галузі біотехнології та біоінженерії. Під час вивчення студенти набувають уявлення про структуру і закономірності функціонування природних (водних, ґрунтових) і техногенних екосистем, про закономірності абіогенного і біогенного перенесення і трансформації пріоритетних хімічних і біологічних забруднювачів, основні групи мікроорганізмів-бідеструкторів забруднень і способах їх селекції і конструювання. В частині прикладного використання екобіотехнологій студенти одержують знання про основні групи біопрепаратів і способи їх одержання, біологічні методи для переробки відходів, знешкодження забруднень в воді, повітрі і ґрунті, методи біоремедіації природних середовищ, методи використання біопрепаратів в сільському господарстві для заміни хімічних пестицидів і добрив.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь

Освітній ступінь	Другого (магістерського) ОП
Галузь знань	G Інженерія, виробництво та будівництво
Спеціальність	G21 Біотехнології та біоінженерія
Освітня програма	Екологічна біотехнологія та біоенергетика
Факультет/ННІ	Захисту рослин, біотехнологій та екології

Характеристика навчальної дисципліни

Вид	Обов'язкова
Загальна кількість годин	120
Кількість кредитів ECTS	4
Кількість змістових модулів	2
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-
Форма контролю	Екзамен

Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти (повний термін навчання)

	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	1	1

	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Семестр	2	2
Лекційні заняття	15 год.	2 год.
Лабораторні роботи	-	-
Практичні, семінарські заняття	30 год.	-
Самостійна робота	75 год.	118 год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	3 год.	-
Форма контролю	Екзамен	Екзамен

Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета: ознайомлення студентів з передумовами розвитку біотехнології як науки в її застосуванні для вирішення екологічних проблем, окреслено перспективи її використання в різних галузях національної економіки, наведено біотехнологічні схеми промислових виробництв. Приділено увагу новітнім напрямкам біотехнології в екології, це біоенергетика, біосенсорні методи аналізу, біоочищення стічних вод, отримання біопрепаратів і біодобрих, методи керування процесом забруднення довкілля ксенобіотиками.

Перелік навчальних дисциплін, які передують вивченню «Природоохоронні біотехнології» (за їх наявності)

Набуття компетентностей

СК10 — Здатність розробляти та реалізовувати комерційні та науково-технічні плани і проекти в галузі біотехнології з урахуванням всіх аспектів вирішуваної проблеми, включаючи технічні, виробничі, експлуатаційні, комерційні, правові, питання охорони праці і навколишнього середовища

СК19 — Здатність планувати і проводити наукові дослідження та експериментальні розробки у сфері природоохоронних біотехнологій та біоенергетики

Програмні результати навчання

ПРН9 — Вміти розробляти, обґрунтовувати та застосовувати методи та засоби захисту людини та навколишнього середовища від небезпечних факторів техногенного та біологічного походження

ПРН12 — Аналізувати і враховувати у практичній діяльності тенденції науково технічного розвитку суспільства та біотехнологічної галузі

ПРН18 — Обґрунтовувати методи та засоби захисту навколишнього середовища від небезпечних факторів техногенного та біологічного походження

Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин (денна форма)						Кількість годин (заочна форма)					
	л	лаб	сем	п	с.р.	усього	л	лаб	сем	п	с.р.	усього
Модуль 1. Використання екобіотехнологій в природоохоронній діяльності												
Тема 1. Біотехнології моніторингу стану навколишнього середовища	2	-	-	4	10	16	2	-	-	-	18	20
Тема 2. Біологічні методи очищення забруднених природних середовищ	2	-	-	4	10	16	-	-	-	-	20	20
Тема 3. Біотехнологічні методи переробка мінеральної сировини	2	-	-	4	10	16	-	-	-	-	20	20
Тема 4. Біотехнології компостування відходів в агропромисловому комплексі	2	-	-	4	10	16	-	-	-	-	15	15
Разом за модулем 1	8	0	0	16	40	64	2	0	0	0	73	75
Модуль 2. Біологічна очистка природних середовищ												
Тема 1. Біоконверсія відходів плодоовочевої продукції. Лісопереробна біотехнологія	2	-	-	4	10	16	-	-	-	-	15	15
Тема 2. Біотехнологічна трансформація промислових відходів	2	-	-	4	10	16	-	-	-	-	15	15
Тема 3. Біотехнологія захисту навколишнього середовища від шкідливих ксенобіотиків	3	-	-	6	15	24	-	-	-	-	15	15
Разом за модулем 2	7	0	0	14	35	56	0	0	0	0	45	45
Курсовий проект (робота)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Усього годин	15	0	0	30	75	120	2	0	0	0	118	120

Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Біотехнології моніторингу стану навколишнього середовища	2

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
2	Тема 2. Біологічні методи очищення забруднених природних середовищ	2
3	Тема 3. Біотехнологічні методи переробка мінеральної сировини	2
4	Тема 4. Біотехнології компостування відходів в агропромисловому комплексі	2
5	Тема 5. Біоконверсія відходів плодоовочевої продукції. Лісопереробна біотехнологія	2
6	Тема 6. Біотехнологічна трансформація промислових відходів	2
7	Тема 7. Біотехнологія захисту навколишнього середовища від шкідливих ксенобіотиків	3
Всього годин		15

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Гідробіологічний аналіз біоценозу активного мулу	2
2	Переробка органічних відходів за допомогою вермикультури	2
3	Визначення вмісту сполук азоту у компості	2
4	Визначення вмісту сполук фосфору у компості	2
5	Визначення кислотності та лужності стічних вод до біологічного очищення	2
6	Визначення вмісту заліза у стічних водах методом спектрофотометрії	2
7	Визначення ступеню очистки стічних вод методом ультрафільтрації та нанофільтрації	2
8	Розрахунок об'єму аеротенків	2
9	Визначення вмісту гумусу, органічного вуглецю в компості	2
10	Біотестування залишкової токсичності рослин та аналіз компосту на загальну токсичність за допомогою насіння редису	2
11	Одержання культур накопичення мікроорганізмів	2
12	Екобіотехнологія зеленого синтезу наночастинок селену з використанням екстракту <i>Allium sativum</i>	2
13	Отримання біоетанолу	2
14	Отримання біодизелю	2
15	Метантенки – спори для біологічного знешкодження осадів стічних вод	2

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Всього годин		30

Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Фактори навколишнього середовища і біодоступність ксенобіотиків	5
2	Фізична недоступність забруднення	5
3	Токсична дія органічних ксенобіотиків	5
4	Динаміка росту мікроорганізмів-деструкторів і біологічне розкладання ксенобіотиків	5
5	Мікробіологічна трансформація органічних ксенобіотиків	5
6	Біотрансформація антибіотиків	5
7	Розкладання поліциклічних ароматичних вуглеводів	5
8	Біодеструкція отрунних і вибухових речовин	5
9	Мікробіологічна трансформація сполук сірки	5
10	Розкладання целюлози	5
11	Біодеградація лігніну	5
12	Дисиміляційна нітратредукція і денітрифікація	5
13	Асиміляція азотвмісних речовин	5
14	Значення процесів аеробного розкладу в екологічній біотехнології	5
15	Використання біотехнологій для захисту довкілля від забруднення нафтопродуктами	5
Всього годин		75

Методи навчання

Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- Усне або письмове опитування
- Тестування
- Співбесіда

Методи навчання:

- Практико-орієнтоване навчання
- Командна робота
- Практичне заняття

- Лекція

Оцінювання результатів навчання

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Тема	Результати навчання	Оціночні бали
Модуль 1. Використання екобіотехнологій в природоохоронній діяльності		
Самостійна робота. Фактори навколишнього середовища і біодоступність ксенобіотиків	ПРН 9, ПРН 12, ПРН 18. Модуль спрямований на ознайомлення студентів з сучасними методами та засобами застосування екобіотехнологій для збереження та відновлення навколишнього середовища. Студенти навчатимуться аналізувати фактори навколишнього середовища, розуміти механізми біодеградації та біотрансформації ксенобіотиків, а також застосовувати біотехнологічні підходи для зменшення токсичних впливів. Здобуті знання дозволять розробляти ефективні біотехнологічні рішення для екологічної безпеки та охорони природи.	0
Самостійна робота. Фізична недоступність забруднення		0
Самостійна робота. Токсична дія органічних ксенобіотиків		0
Самостійна робота. Динаміка росту мікроорганізмів-деструкторів і біологічне розкладання ксенобіотиків		7
Самостійна робота. Мікробіологічна трансформація органічних ксенобіотиків		0
Самостійна робота. Біотрансформація антибіотиків		7

Тема	Результати навчання	Оціночні бали
Самостійна робота. Розкладання поліциклічних ароматичних вуглеводів		0
Самостійна робота. Біодеструкція отруних і вибухових речовин		0
Практична робота. Гідробіологічний аналіз біоценозу активного мулу		7
Практична робота. Переробка органічних відходів за допомогою вермикультури		7
Практична робота. Визначення вмісту сполук азоту у компості		7
Практична робота. Визначення вмісту сполук фосфору у компості		7
Практична робота. Визначення кислотності та лужності стічних вод до біологічного очищення		7
Практична робота. Визначення вмісту заліза у стічних водах методом спектрофотометрії		7
Практична робота. Визначення ступеню очистки стічних вод методом ультрафільтрації та нанофільтрації		7
Практична робота. Розрахунок об'єму аеротенків		7
Модульна контрольна. Модульна робота 1		30
Всього за модулем 1		100

Тема	Результати навчання	Оціночні бали
Модуль 2. Біологічна очистка природних середовищ		
Самостійна робота. Мікробіологічна трансформація сполук сірки	Оцінювання за модулем «Біологічна очистка природних середовищ» здійснюється за результатами виконання лабораторних та самостійних робіт, а також модульної контрольної роботи.	0
Самостійна робота. Розкладання целюлози		0
Самостійна робота. Біодеградація лігніну		0
Самостійна робота. Дисиміляційна нітратредукція і денітрифікація		0
Самостійна робота. Асиміляція азотвмісних речовин		0
Самостійна робота. Значення процесів аеробного розкладу в екологічній біотехнології		7
Самостійна робота. Використання біотехнологій для захисту довкілля від забруднення нафтопродуктами		7
Модульна контрольна. Модульна робота 2		30
Практична робота. Визначення вмісту гумусу, органічного вуглецю в компості		8
Практична робота. Біотестування залишкової токсичності рослин та аналіз компосту на загальну токсичність за допомогою насіння редису		8
Практична робота. Одержання культур накопичення мікроорганізмів	8	

Тема	Результати навчання	Оціночні бали
Практична робота. Екобіотехнологія зеленого синтезу наночастинок селену з використанням екстракту <i>Allium sativum</i>		8
Практична робота. Отримання біоетанолу		8
Практична робота. Отримання біодизелю		8
Практична робота. Метантенки – спороди для біологічного знешкодження осадів стічних вод		8
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота (разом за семестр)		70
Підсумковий екзамен		30
Разом за курс		100

Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамен/залік)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	Лабораторні, самостійні та модульні роботи необхідно здавати у заплановані терміни. Перескладання модульних робіт допускається за наявності поважних причин у визначені кафедрою строки.
Політика щодо академічної доброчесності:	Списування, використання сторонніх матеріалів і несанкціонованих пристроїв під час виконання контрольних робіт, заліку або екзамену заборонено.
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. Пропуски відпрацьовуються згідно з індивідуальним графіком та правилами кафедри.

Навчально-методичне забезпечення

-електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4208>));

-- Кляченко О.Л., Коломієць Ю.В., Янсе Л.А., Постоєнко В.О. Екологічна біотехнологія та біоінженерія: підручник Частина 1: Біоінженерія. Київ: Аграрна наука, 2020. 136 с. https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u136/pidruchnik_1.pdf;

-- Кляченко О.Л., Коломієць Ю.В., Янсе Л.А., Постоєнко В.О. Екологічна біотехнологія та біоінженерія: підручник Частина 2: Клітинні технології. Київ: Аграрна наука, 2021. 276 с. https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u136/pidruchnik_2.pdf;

-- Кляченко О.Л., Коломієць Ю.В., Янсе Л.А., Постоєнко В.О. Екологічна біотехнологія та біоінженерія: підручник Частина 3: Промислова та екологічна біотехнологія. Київ: Аграрна наука, 2021. 340 с. https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u136/pidruchnik_3.pdf;

-- Kolomiets Yu., Klyachenko O. Biotechnology. K.: Yamchinskiy O.V. NPE, 2021. 260 p.;

-- Kolomiets Yu., Klyachenko O., Subin O. Biotechnology. K.: Comprint, 2022. 420 p.;

-- Кляченко О.Л., Коломієць Ю.В., Субін О.В. Біотехнологія рослин. Навчальний посібник. Київ: Редакційно-видавничий відділ НУБіП України. 2023. 352 с.;

-- Методичні рекомендації для вивчення навчальної дисципліни «Природоохоронні біотехнології» для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти;

Рекомендовані джерела інформації

1. 1. Рудишин С.Д. Основи біотехнології рослин. Вінниця, 2022. 272 с.
2. 2. Рудишин С. Д. Біотехнологія рослин – Суми: Корпункт, 2024. – 200 с.
3. 3. Бутенко Є. Ю. Основи біотехнології рослин – Суми: СНАУ, 2022
4. 4. Буценко Л.М., Пирог Т.П. Біотехнологічні методи захисту рослин: підручник. К.: Видавництво Ліра-К, 2018. 346 с.
5. 5. Екологічна біотехнологія: навч. посібник: у 2 кн. Кн. I. О.В. Швед, Р.О. Петріна, О.З. Комаровська-Порохнявець, В.П. Новіков. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. 424 с.
6. 6. Екологічна біотехнологія: навч. посібник: у 2 кн. Кн. II. О.В. Швед, Р.О. Петріна, О.З. Комаровська-Порохнявець, В.П. Новіков. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. 368 с
7. 7. Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського. Режим доступу: www.nbuv.gov.ua).
8. 8. Національна парламентська бібліотека України Режим доступу: www.nplu.kiev.ua
9. 9. Наукова бібліотека університету. Режим доступу: <https://nubip.edu.ua/structure/library>

0. 10. Електронна бібліотека України. Режим доступу: [www. ELibUkr.org](http://www.ELibUkr.org)
1. 11. Електронні бібліотеки закладів вищої освіти України «Для всіх, хто навчається»
2. 12. Велика бібліотека навчально-методичної літератури. Режим доступу: <http://metodportal.net>
3. 13. Наукова електронна бібліотека. (Книги, підручники, дисертації, автореферати).
Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/portal>